

„KELL EGY HELY...” EGY KELET-KÜLSŐ-SOMOGYI TELEPÜLÉS KÖZMŰVELŐDÉSI GYAKORLATA

Som község Siófoktól délre, 8 km-re, a 65-ös főközlekedési út mentén fekszik, két lakott külterületi hellyel. Lakosságunk lélekszáma 739 fő, lassan, de folyamatosan gyarapodik. Ezt elsősorban földrajzi fekvésünknek, másodsorban annak köszönhetjük, hogy minden infrastruktúra kiépült! Most van folyamatban a szennyvíz beruházás próbaüzeme, június végén lesz az átadás.

Az ilyen kisközségek vágyait, álmait nagymértékben befolyásolja az anyagi lehetőségek megéléte, mert hiába van pályázati lehetőség, ha nincs meg az önrész! Saját tapasztalatomból tudom, az sem mindegy, hogy az önkormányzati négy éves ciklusokat figyelembe véve kinek mennyi közéleti munka lehetősége adatik. Nálunk a nyolctagú testületben velem együtt két fő húsz éve, négy fő tizenhat éve, hat fő tizenkét éve dolgozik együtt, vagyis amit rövid- és középtávon megálmodtunk, volt idő és lehetőség megvalósítani.

Így volt ez a kultúra, a művelődés területén is. Már az 1998–2002-es ciklusban felmerült: a község többet érdemel annál, hogy – mint a tanácsi időkben – egy istállóból és pajtából átalakított épületrészben tartsunk gyűléseket, ünnepeket, bálokat! Elődöm, Dr. Botos Zoltán, volt községi elöljáró ezen épületet nemes egyszerűséggel „kulturistállónak” nevezte! Sajnos, ekkor nem sikerült egy új épületet tőle alá hozni, de a 2002–2006-os ciklusban az első helyre került a projekt, és a testület biztosította a tervek elkészítéséhez szükséges anyagiakat. Természetesen már a terveket is megpályáztattuk. Egy fontos szempont volt: a leendő épületnek harmonizálnia kellett az utca másik oldalán elhelyezkedő barokk műemlékkel, a katolikus templommal. A tervek elkészülte után megkértük az építési engedélyt, majd 2005 tavaszán döntöttünk a beruházás megkezdéséről. El kell mondanunk, hogy egy olyan ingatlanon kívántunk építkezni, ami régen a községi bíró háza volt, amit megvettünk, elbontottunk, s itt álmodtuk meg a „Közösségi házat”!

Elképzeléseinkben nagyon fontos volt, hogy nem művelődési házat, nem önkormányzati irodákat kívántunk építeni, hanem *egy olyan közösségi színteret, ahol a betérő polgár a könyvtárban könyvet, folyóiratot vehet a kezébe, a diák a számítógépteremben internetezhet; ahol a nyugdíjasok elvonulhatnak a klubszobába olvasni, tévézni, beszélgetni; ahol a négy civil szervezet külön tanácskozótermet és tánctermet kap; ahol községünk szülöttének, Iványi Grünwald Bélának emlékszobája lesz, és ahol egy helytörténeti kiállítás is helyet kaphat. Természetesen arra is gondoltunk, hogy a tisztségviselőknek – jegyző, falugazdász, családsegítő, polgármester – legyen egy szerény irodája, amit egymástól eltérő időpontban, felváltva használhatnak.*

Fenti elképzeléseinket a tervező 790 m²-ben és három szintben álmodta meg, melyből 250 m² egy-egy szint, és 40 m² a szintek közötti lépcsőház. Mivel a testületből többen tartósan együtt dolgozhattunk, tizenöt évi tervszerű takarékoskodás után volt 35 millió forint tőkénk, melyhez nyertünk 9 millió forint területfejlesztési támogatást, és felvettünk 30 millió forint bankhitelt. A kivitelezőt közbeszerzési eljárásos választottuk ki. 2005. június 1-jén indult meg az építkezés a szuterénszint kitermelésével, és hála a lelkes alvállalkozói csapatnak, ugyanezen év december 15-én megtörtént a műszaki átadás, majd a tényleges használatba vétel a karácsonyi ünneppéssel. (Az impozáns épületről készült képeket a CD melléklet tartalmazza, de bővebb dokumentáció a som.hu honlapon található.)

Ha valaki arra gondol, könnyű nekünk, mert 15 évig nem csináltunk semmit, csak erre gyűjtöttünk, nincs igaza! 1990–91-ben bevezettük a vezetékes ivóvizet, 1993–94-ben a vezetékes gázt, a 80 %-ban murvás utakat aszfaltoztuk, járdákkal láttuk el, az egyik mellékutcában – a Kis-Koppány patakon – közúti, a másikban gyaloghídat építettünk... De nem untatom Önöket a felsorolással. Tettük a dolgunk, hisz eskünk erre kötelezett!

Gondolom, leginkább az érdekli az olvasókat, hogy mit is csináltunk a megépített közösségi házban, hogyan töltöttük meg élettel. Elmondjuk, hátha tudunk másnak is segíteni saját tapasztalatainkkal. A házhoz érkező látogató lát egy tetőtér beépítéses „sárga házat”, de belépve rögtön szembejön, hogy egy lépcső lefele, egy pedig felfelé visz. Az alagsorban kapott helyet a négy civil szervezet: a Som községért Alapítvány, az Egymásért Egyesület, a Soma Polgárőr Egyesület és a helyi Vöröskereszt (az első három bíróságnál bejegyzett szervezet). Kaptak egy kisebb, 8–10 fő részére alkalmas irodát, ahol elnökségi, vezetőségi üléseket tarthatnak, és az irataik elhelyezhetők. Mellette egy 45 fő elhelyezését biztosító tanácstermet és egy 10 m²-es külön raktárt az egyéb felszereléseiknek. Az alagsor másik részén egy nagyterem kapott helyet, ahol 100 fő tud egyszerre leülni, tanácskozni, vagy kevesebb bútor mellett táncolni, diszkózni. A duplán szigetelt falak, az azokat körülvevő föld, a sajátos „angol aknás ablakok” miatt a szomszédok még nem panaszkodtak a zajhatás miatt. Ugyanezen „nagyteremben” van mód asztalitenisz-versenyek, aerobic-tanfolyamok, karácsonyi, farsangi bálók rendezésére is. Természetesen a közlekedőből nyílnak a vizesblokkok, és a büfé sem maradt ki! (Megjegyzés: 2008 januárja óta az alagsorban a MOTA-ENGIL ZRT. működik; e cég a dél-balatoni és Sió-völgyi Nagytárségi Hulladék-kezelő Konzorcium megbízásából építi Veszprém-Fejér-Somogy-Tolna-Baranya megyék 204 településén a gyűjtőszigeteket, átrakó telepeket, regionális hulladékkezelő központokat. Ebből a bérletből havi 200 000 Ft bevétel van, ami segíti a ház működtetését.)

A hasonló beosztású földszinti részben van a korszerű könyvtár, bútorzata kifejezetten ide készült. Mellette a számítógépes terem, ami 20–25 fő tanácskozására is szolgálhat, majd a nagyterem, galériával. Itt szintén 100 fő helyezhető el, a galérián még 40 fő. Ezen a szinten van a tisztviselők irodája is, illetve az Iványi-Grünwald emlékszoba.

Még mindig a felsorolásnál tartok, de nézzük a kihasználtságot. Az alagsorban a megnyitástól kezdve a felsorolt szervezetek maguk osztották be, hogy ki és mikor használja az egyes termeket. S mivel többen szinte mindegyik szervezetnek a tagjai, sokszor tartottak közös rendezvényt. Szerencséjükre az Alapítványnak nincs tagsága, csak vezetőse, így velük volt a legkönnyebb megegyezni.

Nézzünk egy heti programot (természetesen minden esti időpontra értendő a munkanapokon, hisz Siófok miatt „alvó falu vagyunk”):

Hétfő: Egymásért Egyesület és Polgárőr Egyesület (külön teremben) elnökségi ülés, havi rendezvények megbeszélése, könyvtári nap;

Kedd: aerobic foglalkozás, számítógépezés; Szerda: téli időszakban sakk- és asztalitenisz-verseny (a szomszédos településekről hazajáró diákoknak);

Csütörtök: Som községért Alapítvány: helytörténeti megbeszélés, gyűjtött anyagok rendezése, könyvtári nap;

Péntek: aerobic foglalkozás;

Szombat: nyugdíjasok találkozója, könyvtári nap, vidéken tanulók sportversenyei, hobby-szakkör, DISCO;

Vasárnap: kötetlen foglalkozások, esetenként DISCO.

Heti programjaink rugalmasan változtathatóak, éves rendezvénytervünkkel összhangban, amely a következő:

Február: farsangi bál;

Március 15-i ünnepség és koszorúzás;

Május végén: Gyermeknap;

Június utolsó szombatja: Falunap, Süti Fesztivál és a Somból Elszármazottak Baráti Körének találkozója;

Augusztus közepe: községi búcsú;

Szeptember második szombatja: Polgárőr-nap;

Október: véradók és szépkorúak községítése;

December 5-én „Házhoz megy a Mikulás” kb. 130–140 tíz év alatti kisgyerekhez;

December harmadik hétvégéjén: karácsonyi ünnepség;

December 31-én: szilveszteri bál.

Rendezvényeinket értelemszerűen próbák, felkészülések előzik meg, ami adott esetben felülírja az általános heti programot. Mindezeket úgy tudjuk megvalósítani, hogy van egy 60–65 fős állandó aktivista csoport – iskolástól a nagyszülőlig –, akik a kialakult gyakorlat szerint egy-egy rendezvény megszervezésében, lebonyolításában vesznek részt. Csak rájuk számíthatunk, mert óvodánk soha sem volt, iskolánk felső tagozata 1961-ben, az alsó 1973-ban szűnt meg, se felekezeti papok, se jelentős vállalkozások nincsenek községünkben. A községi ház nagyterme a falugyűlések, előadások, nagyobb bálók, kiemelt egyéb községi ünnepségek színtere. *Som község Somogy megye névadó települése, ezért itt ülésezett 2007. szeptember 28-án Somogy megye Közgyűlése!*

Közösségteremtő munkánkban nagy figyelmet fordítunk a hagyományok ápolására, az elődök emlékének megőrzésére. Ezeket a rendezvénye-

ken minden korosztály képviselteti magát. A *tehetőterben* kapott helyet a *helytörténeti kiállítás*, ahol bemutatjuk a régi paraszti, földműves munka képeit, az akkori használati tárgyakat, eszközöket, községünkben készült kézimunkákat, valamint az Iványi-Grünwald Béla Nemzetközi Képzőművész Alkotótábor festményeiből összeállított kiállítást. Új hagyományokat teremtünk: ilyen a „*Somi Süti Fesztivál*”, a fánk és az édes sütemények versenye, melyre *június utolsó szombatján* kerül sor. Nyugdíjas klubunk tagjai szeptembertől júniusig minden szombaton este találkoznak, és a névnapok megünneplése mellett jut idő a község előtt álló feladatok megbeszélésére, rendezvényekre való készülésre, kirándulások előkészítésére, majd utólag a látottak-hallottak összegzésére, ismeretterjesztő előadások szervezésére, de a napi-heti hírek kicserélésére is. A 18–20 fős állandó csapathoz mindig csatlakozik újabb, de egyre többször jönnek az unokák is, akik hasonló korú társaikkal olvasgatnak, társasjátékoznak, vagy az udvaron található játszótéren foglalják el magukat (további képek szintén a www.som.hu honlapon találhatóak).

A munkában megfáradt nyugdíjasok a község központjában társadalmi munkában teszik rendbe a „*som liget*” környékét. A nyugdíjas klub munkáját *Varga Lajosné* alpolgármester és *Paksi Gyuláné* asszony tervezi és szervezi. 2010. április 20-án Budapesten jártak, ahol megtekintették a Dohány utcai Zsinagógát és a Zsidó Múzeumot, jártak a Parlamentben és a Művészetek Palotájában. Az ősszel Bajára és Gemencre terveznek kirándulást. Ha szükséges, munkájukat, céljaikat az Egymásért Egyesület támogatja anyagiakkal. A Som községért Alapítvány évek óta támogatja a házban működő hobbi-szakkört, ahol általában 20–25 általános is-

kolás szombat délutánonként gyöngyöt fűz, különféle díszeket készít, rendezvényekre dekorálja a házat. E foglalkozások „*kitalálója, szervezője*” *Varga Lajosné alpolgármester és lánya, Varga Mária*.

Egy olyan, nagyobb városhoz közeli településnek, mint Som, mely az ország „nyári fővárosától”, Siófoktól 8 km-re van, úgy érezzük, az elmúlt 20 évben sikerült megtalálni a helyét. Sok álmatlan éjszaka, képviselőtársakkal, civil szervezetek vezetőivel, aktivistákkal való beszélgetés, vita vezetett a jelen helyzethez, az elért eredményekhez. Alapvető célunk az volt, hogy élhető települést építsünk, ahol a polgárok túlnyomó többsége megtalálja számításait, akar és tud tenni saját maga és közössége boldogulásáért. A nehezen elért eredményeinkre büszkék vagyunk, és igyekszünk azokat megőrizni, melyhez a *Polgárőr Egyesület* és tagsága van segítségünkre. Sajnos, értelmiségi végzettségű – pláne pedagógus – alig található a községben. Öt pedagógus végzettségű lakónk van, közülük kettő a saját családban. A nem kevés feladatot mégis jó színvonalon megvalósítjuk, mert az alpolgármesterem, *Varga Lajosné* mindenben partner. Számíthatunk a civil szervezetek vezetőire, aktivistáira, és – ne tűnjön dicsekvésnek – feleségemre is, aki 37 éve vezet a községi könyvtárat és 20 éve szervezője rendezvényeknek, felelős gazdája a közösségi háznak.

Nem azt állítjuk, hogy a mi módszerünk az egyedül üdvözítő, de kitaláltunk valamit, ami nálunk a gyakorlatban bevált! Ezzel az írással az a célunk, hogy másnak is használható ötleteket adjunk. Együtt valljuk a költővel:

„... *nem elég a célt látni, járható útja kell,
nem elég az útra lelni, az úton menni kell,
nem elég a jót akarni, de tenni, tenni kell!*”
(Váci Mihály)